

ROLUL MEDIULUI CIBERNETIC ÎN APLICAREA CONCEPTULUI DE SMART POWER

Drd. George-Daniel BOBRIC

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Ideologiile retrograde, puritane și beligerante pot părea anacronice, raportate la specificitatea secolului XXI. Nevoia de comprehensiune a realității augmentate de apariția unor noi forme de manifestare în cadrul relațiilor internaționale se concretizează prin transpunerea elementelor de noutate în modele strategice specifice secolului curent.

Un exemplu concret îl reprezintă întrebuițarea, în cadrul cercurilor de specialitate, a conceptului de „smart power”, o îmbinare inteligentă a acțiunilor punitive cu abilitatea de persuasiune. Acest concept înglobează, într-o concepție unitară, îndreptată spre identificarea soluției optime de asigurare a succesului strategic, elementele specifice soft și hard power.

Un alt aspect al realității cotidiene îl reprezintă utilizarea, în mod pregnant, a spațiului cibernetic ca mijloc de facilitare a procesului de îndeplinire a dezideratelor în diferite domenii de activitate, respectiv pe diferite paliere ale sferei societale. În acest sens, în cadrul prezentei lucrări, va fi abordat rolul deținut de mediul cibernetic în realizarea obiectivelor specifice implementării conceptului strategic de „smart power”.

Cuvinte-cheie: concept strategic, smart power, soft power, hard power, cyberspațiu.

INTRODUCERE

Paradigma existenței mundane actuale înglobează o serie de aspecte de interes care relevă caracterul inconsecvent al relațiilor internaționale. Astfel, evoluția neîntreruptă a domeniului tehnologic a condus (și conduce) la o intercalare a sferelor de putere, tabloul actorilor dominanți pe plan regional sau mondial integrează din ce în ce mai multe roluri, iar scena geopolitică internațională este supusă unui amplu proces de transformare și de actualizare continuă la nivelul tehnologiilor emergente ce conferă indivizilor/grupurilor noi surse de putere.

Conceptul de *putere* este un subiect atent dezbătut încă din cele mai vechi timpuri, dorința de a o deține reprezentând un obiectiv personal sau colectiv, care a stat la baza a numeroase conflicte, de-a lungul istoriei. Interesant este faptul că, deși intens râvnită, aceasta nu a aparținut cu adevărat nimănui, reprezentând o veritabilă „*piatră filozofală*” a relațiilor interumane, indiferent de perioada temporală la care se raportează acțiunea. În acest sens, începutul secolului curent este marcat de o serie de analize ale acestui concept, menite să aducă lumină în obscuritatea ce caracteriza balanța de putere la nivel mondial specifică secolului anterior. Astfel, în literatura internațională au fost elaborate două concepte magistrale: *putere soft* și *putere hard*. Din îmbinarea, în perioada recentă, în proporții variabile, de elemente specifice fiecăruia dintre cele două concepte, a rezultat noțiunea de *putere smart*.

Una dintre numeroasele resurse la dispoziția actorilor internaționali, care poate fi utilizată în scopul dobândirii de putere, sub diferitele ei forme, este spațiul cibernetic. Fiind un domeniu caracterizat de o puternică evoluție în ultimele decenii, precum și de o complexitate care generează noi provocări de securitate atât la nivel local și regional, cât și internațional, această resursă facilitează dobândirea unui anumit nivel de putere, cu referire la anumite domenii de activitate care, de cele mai multe ori, generează o stare de instabilitate ce poate fi concretizată ulterior prin apariția de diferite situații conflictuale.

Conceptul de „putere” este un subiect atent dezbătut încă din cele mai vechi timpuri, dorința de a o deține reprezentând un obiectiv personal sau colectiv, care a stat la baza a numeroase conflicte, de-a lungul istoriei. Interesant este faptul că, deși intens râvnită, aceasta nu a aparținut cu adevărat nimănui, reprezentând o veritabilă „piatră filozofală” a relațiilor interumane, indiferent de perioada temporală la care se raportează acțiunea.

Istoria, încă din cele mai îndepărtate timpuri, oferă un vast număr de exemple relevante care atestă faptul că, prin intermediul forței și al acțiunilor punitive, un anumit individ/grup își poate impune punctul de vedere în fața altor indivizi/grupuri, împotriva voinței acestora. Capacitatea de impunere forțată a voinței unui actor în fața unei „ținte”, fără voia expresă a acesteia, caracterizează forma de putere de tip hard.

În acest sens, prezenta lucrare are ca scop realizarea unei analize laconice a modului în care instrumentele specifice mediului cibernetic pot fi și sunt utilizate în vederea obținerii a ceea ce astăzi este considerat a fi un model strategic pentru secolul curent: *puterea smart*. Premisa de la care se pleacă în scopul desăvârșirii analizei propuse este faptul că spațiul cibernetic (în speță, acțiunile desfășurate în cadrul acestuia) facilitează, într-o măsură covârșitoare, apariția de noi centre de putere care, în alte situații specifice, pot conduce la o intercalare a zonelor de influență și, implicit, la noi conflicte. În subsidiar, o a doua premisă, derivată din prima, o reprezintă faptul că folosirea puritană și exclusivă a instrumentelor specifice puterii de tip *soft* sau *hard* nu reflectă realitatea cotidiană, fiind necesară o îmbinare inteligentă a celor două forme de putere, augmentată de utilizarea spațiului cibernetic ca instrument de propagare.

Din punct de vedere metodologic, metoda analizei este cea mai uzitată, urmată pe locul secund de metoda descriptivă, ambele fiind utilizate în scopul prezentării principalelor aspecte relevante pentru subiectul lucrării. Totodată, metoda studiului bibliografic a fost întrebuințată în vederea identificării celor mai relevante idei pentru tema centrală a lucrării. Nu în ultimul rând, metoda studiului de caz a fost folosită în scopul reflectării asupra rolului pe care spațiul cibernetic îl deține în cadrul formelor existențiale ale societății actuale, pe de o parte, precum și în scopul identificării unui exemplu concret de aplicare a puterii smart prin intermediul spațiului cibernetic asupra populației dintr-un areal geografic concret și analizării efectelor generate de acest fapt, pe de altă parte.

NEVOIA DE TRANZIȚIE DE LA „HARD” ȘI „SOFT” LA „SMART”

Secole întregi au fost marcate de nevoia oamenilor de a-și asigura un nivel optim (propriu și subiectiv) de putere, care să conducă la o recunoaștere extinsă a capacității de oprinare de care aceștia dispun. În acest sens, istoria, încă din cele mai îndepărtate timpuri, oferă un vast număr de exemple relevante care atestă faptul că, prin intermediul forței și al acțiunilor punitive, un anumit individ/grup își poate impune punctul de vedere în fața altor indivizi/grupuri, împotriva voinței acestora. Capacitatea de impunere forțată a voinței unui actor în fața unei „ținte”, fără voia expresă a acesteia, caracterizează forma de putere

de tip *hard*. Pe de altă parte, impunerea voinței în fața inamicului poate avea loc și prin metode persuasive, prin determinarea acestuia să execute diferite acțiuni ca urmare a întrebuirii instrumentelor de convingere orientate spre subconștient, acțiuni care fac parte din sfera conceptului de putere de tip *soft* (Nye, 1990, p. 167).

La prima vedere, cele două concepte par a fi complementare, însă, în esență, acestea se interconectează și se completează reciproc, astfel încât obiectivele finale să fie îndeplinite cu succes. Utilizarea în mod exhaustiv a instrumentelor specifice puterii de tip *hard* nu garantează obținerea succesului sau a hegemoniei pe diferite paliere ale activității cotidiene, fie aceasta militară sau civilă. Pe de altă parte, puterea de tip *soft* reprezintă o continuare a celei *hard*, o extensie cu care aplicarea forței poate determina rezultatul scontat. Este greu de imaginat că resursele și instrumentele specifice puterii *soft* pot fi utilizate în mod solitar, fără a beneficia de un puternic avânt, conferit de puterea de tip *hard*.

Un bun exemplu, în acest sens, este cel al Statelor Unite. În ultimele decenii, o mare parte din populația lumii și-a însușit elemente din cultura specifică Statelor Unite ale Americii, care a generat așa-numitul „*vis american*”. Această cultură emergentă a devenit prolifică în multe zone ale lumii, dar, mai ales, pe continentul european, ca urmare a răspândirii unui număr mare de simboluri prin filme, melodii, stiluri vestimentare, brand-uri alimentare etc. În acest fel, puterea *soft* a SUA a înregistrat o incrementare covârșitoare pe diferite paliere, însă este puțin probabil ca aceste elemente să poată determina o schimbare majoră în parcursul cotidian al unui potențial adversar al Statelor Unite. Chiar dacă aceste resurse culturale pot deveni instrumente de convingere, în anumite situații contextuale, nu pot determina totuși modificări majore în spectrul decizional al adversarului.

Pe de altă parte, puterea *soft* este un element dihotomic, format, pe de o parte, din resurse specifice domeniului cultural, iar pe de altă parte, din cele specifice sferei ideologice. Prin manevrarea în gama senzațiilor și a percepțiilor umane se poate ajunge la rezultate nebanuite, chiar periculoase, dacă nu sunt analizate cu atenție. Spre exemplu, evenimentele generate de moartea americanului George Floyd, în luna mai 2020, au degenerat, fiind alimentate de puternice sentimente rasiale, în ample manifestații, care au avut un impact major asupra securității naționale a SUA (Meyer, 2020, p. 1).

Puterea soft este un element dihotomic, format, pe de o parte, din resurse specifice domeniului cultural, iar pe de altă parte, din cele specifice sferei ideologice. Prin manevrarea în gama senzațiilor și a percepțiilor umane se poate ajunge la rezultate nebanuite, chiar periculoase, dacă nu sunt analizate cu atenție.

La nivel mondial, situația geopolitică este marcată de existența a trei mari centre de putere de tip hard: SUA, China și Rusia. Prin intermediul instrumentelor coercitive de tip economic, aflate în prim-plan după cele militare, SUA demonstrează nivelul de putere pe care îl dețin atât în fața unor actori statali precum Coreea de Nord, China, Rusia și Iran, cât și asupra unor actori non-statali.

Astfel de percepții pot fi utilizate în vederea destabilizării anumitor state-țintă, a răsturnării de guverne, schimbării de politicieni etc. Plecând de la acest fapt, se pot crea anumite premise care să favorizeze diferite comportamente ale unor actori și care, analizate din diferite unghiuri, să nu constituie exemple de urmat în cadrul relațiilor internaționale. În perioada post-Război Rece, o serie de state s-au îndreptat spre valorile democratice specifice Occidentului, populația acestora văzând în SUA un model de urmat, dorind să voteze, să se poată exprima liber, să aibă dreptul la opinie etc. Totodată, pe plan economic, SUA au reușit să introducă în mentalitatea colectivă conceptul de *piață liberă*, care a prins rădăcini și s-a dezvoltat exponențial preponderent în spațiul european. Toate aceste elemente contribuie la formarea a ceea ce este denumit *puterea soft*.

Deși aceste aspecte au posibilitatea de a schimba și creiona destine ale unor actori statali (țări precum Turcia, cu un set de valori și de credințe cultural-morale diferite, au aderat la viziunea de tip occidental) sau non-statali, fără existența puterii de tip *hard* nu ar fi fost posibilă existența celei *soft*. Utilizarea, în ultimele decenii, în mod predominant a puterii *soft* a determinat apariția de acțiuni hibride, ale căror rezultate au generat surprize de nivel strategic. Principală armă specifică *soft power* – utilizarea internetului și a social media – a devenit, în aceste zile, un fel de bumerang, fiind folosită, în prezent, de alți actori împotriva inițiatorilor săi. Astfel, debutul celui de-al treilea deceniu al secolului curent este marcat de o reorientare a principalilor actori, fie aceștia statali, non-statali sau suprastatali, către elemente specifice puterii de tip *hard*.

Realitatea actuală ne demonstrează faptul că importanța puterii *hard* începe, din nou, să crească. Venirea la conducere a unor lideri emblematici a relevat dorința acestora pentru putere, îndeosebi pentru cea cuantificabilă, măsurabilă și controlabilă. Așadar, la nivel mondial, situația geopolitică este marcată de existența a trei mari centre de putere de tip *hard*: SUA, China și Rusia. Prin intermediul instrumentelor coercitive de tip economic, aflate în prim-plan după cele militare, SUA demonstrează nivelul de putere pe care îl dețin atât în fața unor actori statali precum Coreea de Nord, China, Rusia și Iran, cât și asupra unor actori non-statali (prin utilizarea de legi punitive în domeniul economic, prin care emit sancțiuni împotriva unor companii din diferite țări care au relații comerciale cu diferite grupări sau state

terțe ce acționează împotriva dezideratelor SUA). De cealaltă parte, conducerea de la Beijing demonstrează, în ultimul deceniu, din ce în ce mai multă dorință de a utiliza puterea *hard* asupra unor actori statali precum SUA sau Taiwan. Nu în ultimul rând, Rusia reprezintă un exemplu concret de utilizare a instrumentelor de tip *hard* în vederea îndeplinirii propriilor obiective, prin utilizarea forței militare în campania din Siria și schimbând soarta războiului civil din această țară în funcție de viziunea conducerii de la Moscova.

Totodată, există țări a căror putere de tip *hard* este de o anvergură relativ mai mică, dar care, prin prisma convingerilor, a obiectivelor declarate (și nedeclarate), a intereselor pe care le dețin și a capacităților de care dispun, pot crea situații conflictuale cu rezultate surprinzătoare atât pe plan regional, cât și mondial. În zona Orientului Îndepărtat, Coreea de Nord rămâne un actor demn de luat în seamă, întrucât liderul acesteia pare dispus a întreprinde o gamă largă de acțiuni astfel încât să nu fie nevoit să facă concesii în ceea ce privește programul de înarmare cu rachete balistice și armament nuclear. Mai aproape de continentul european, în imediata vecinătate a României, un alt actor important, Turcia, își etalează capacitatea și dorința de a utiliza puterea *hard* în scopul îndeplinirii propriilor obiective, în special a celor legate atât de resursele energetice, în fața unor actori statali precum Grecia și Cipru, cât și culturale, în fața unor actori non-statali (de exemplu, gruparea denumită PKK – Partidul Muncitorilor din Kurdistan).

Între *soft* și *hard power*, pe lângă aspectele definitorii ale acestora, mai există o serie de particularități care, pe alocuri, fac posibilă o interconectare a acestor două concepte și a instrumentelor necesare aplicării lor în spectrul realității actuale. În primul rând, puterea *hard* are ca finalitate obținerea unui nivel ridicat de convingere a adversarului prin constrângere, prin utilizarea capacităților de tip militar sau prin amenințarea folosirii acestora; de cealaltă parte, puterea de tip *soft* are impregnate puternice specificități cognitiv-afective, căutând să modeleze percepții, senzații, atitudini prin utilizarea unui aparat persuasiv complex. În același timp, acțiunile specifice puterii *hard* generează o serie de efecte pe termen lung, care pot afecta situația internă din cadrul unui actor statal, spre exemplu, pe când puterea *soft* este implementată subtil, treptat, generând mișcări lăuntrice în spectrul cognitiv-emoțional al grupurilor vizate.

Între soft și hard power, pe lângă aspectele definitorii ale acestora, mai există o serie de particularități care, pe alocuri, fac posibilă o interconectare a acestor două concepte și a instrumentelor necesare aplicării lor în spectrul realității actuale.

Deși frica utilizării armelor nucleare în contextul unui război la scara mondială rămâne un element de politică externă preferat de țările posesoare de ogive nucleare în detrimentul celor ce nu posedă, folosirea acestora este foarte puțin probabilă, din cauza represaliilor la care ar putea fi supus statul agresor.

Concluzionând ideile prezentate, deși puterea de tip *soft* a fost percepută ca fiind o nouă tactică, în principal a actorilor statali și supra-statali, în vederea atingerii propriilor obiective fără utilizarea forței brute și a conflictelor la scară largă, realitatea demonstrează faptul că puterea de tip *hard* este încă utilizată de diferite state sau grupări în proporții covârșitoare, iar acest fapt nu pare a putea fi schimbat în viitorul apropiat. În trecutul recent, partea occidentală a lumii a demonstrat că puterea *hard* reprezintă principalul factor care asigură, pe termen scurt și mediu, succesul unor operațiuni. Un exemplu, în acest sens, îl reprezintă misiunile executate de Organizația Tratatului Atlanticului de Nord în Afganistan care, raportate la nivelul și specificul amenințărilor din teatrul de operații, au generat nevoia de utilizare a forței împotriva talibanilor. Dat fiind trecutul teritoriului afgan, ce poate fi considerat un crematoriu al ambițiilor ocupaționiste specifice marilor puteri, este foarte puțin probabilă soluționarea problemelor din această țară prin utilizarea puterii de tip *soft*. De aceea, o posibilă soluție pentru rezolvarea problemelor de securitate de pe agenda internațională o reprezintă îmbinarea celor două tipuri de putere într-o manieră inteligentă, care să conducă la așa-numita *putere smart* (Raimzhanova, 2015, p. 14).

Nevoia de tranziție de la utilizarea separată a instrumentelor specifice *hard* și *soft power* la întrebuintarea acestora într-o concepție unitară, inteligentă, specifică secolului XXI, se fundamentează pe baza următoarelor aspecte:

❖ În ceea ce privește utilizarea exclusivă a puterii *hard*, acest lucru este greu de realizat, prin prisma nivelului înalt de tehnologizare pe care actorii importanți au reușit să-l atingă. Deși frica utilizării armelor nucleare în contextul unui război la scara mondială rămâne un element de politică externă preferat de țările posesoare de ogive nucleare în detrimentul celor ce nu posedă, folosirea acestora este foarte puțin probabilă, din cauza represaliilor la care ar putea fi supus statul agresor. Pe de altă parte, modernizarea excesivă a armatelor lumii reprezintă o realitate care a debutat aproximativ cu un deceniu în urmă, când Federația Rusă a anunțat începerea unui amplu program de modernizare a forțelor armate, atunci când Republica Populară Chineză a inițiat înzestrarea armatei cu elemente de tehnică modernă, când Statele Unite ale Americii au recunoscut public apariția unui nou mediu de confruntare – spațiul cibernetic – și a nevoii de perfecționare

a structurilor militare în contextul desfășurării de operațiuni în cadrul noului mediu operațional. Pe lângă acestea, și alți actori statali sau non-statali au început o cursă a modernizării și înnoirii tehnicii militare, a înzestrării cu elemente de luptă și sprijin pentru luptă, care sedimentează ideea că puterea *hard* este centrul acțiunilor care conduc la atingerea obiectivelor. Cu toate acestea, chiar și cele mai moderne armate au întâmpinat probleme în conflictele care au marcat începutul secolului actual (SUA în Irak, NATO în Afganistan, Federația Rusă în conflictul din 2008, împotriva Georgiei) împotriva unor state cu un număr redus de resurse materiale, tehnice și de personal.

❖ Referitor la utilizarea exclusivă a puterii *soft*, procesul de implementare a unor acțiuni care să conducă la atingerea anumitor obiective de nivel strategic este unul de durată, care implică un efort considerabil și de o mare finețe, pe mai multe direcții de acțiune, și care nu întotdeauna generează efectele scontate. În al doilea rând, pentru ca rezultatele acțiunilor să fie direct proporționale cu nivelul așteptărilor, este necesară exercitarea unui efort financiar considerabil, care să susțină demersurile inițiate. Totodată, este foarte important ca instrumentele specifice puterii de tip *soft* să fie utilizate pe fiecare din cele trei categorii componente: culturală, politică și de dezvoltare a politicii externe (Kyimet, Murat, 2016, p. 7). Cultura este elementul primordial în jurul căruia trebuie concentrat efortul principal, fiind o resursă valoroasă și care poate determina impactul pe care acțiunile persuasive ale unui actor le poate avea asupra țintei vizate sau poate genera un nivel de reziliență a populației țintă în fața oricărui instrument specific puterii *soft* utilizat de un grup împotriva unui alt grup.

❖ Însumând cele prezentate, realitatea curentă găsește lumea într-o continuă frământare și luptă pentru putere, în care diverși actori s-au angajat într-o cursă pe termen nedeterminat pentru a opri hegemonia Statelor Unite ale Americii, care a debutat odată cu finalul perioadei specifice Războiului Rece. În acest sens, există posibilitatea ca actuala configurație geopolitică mondială să sufere modificări, balanța de putere înclinându-se din ce în ce mai mult de o parte sau de cealaltă, în funcție de noile descoperiri tehnologice în diferite domenii, de schimbările doctrinare și legislative care generează noi surse de putere, de apariția/dispariția/reapariția, sub alte forme, a diferiților actori non-statali și introducerea temporară a acestora la masa negocierilor etc.

Referitor la utilizarea exclusivă a puterii soft, procesul de implementare a unor acțiuni care să conducă la atingerea anumitor obiective de nivel strategic este unul de durată, care implică un efort considerabil și de o mare finețe, pe mai multe direcții de acțiune, și care nu întotdeauna generează efectele scontate. În al doilea rând, pentru ca rezultatele acțiunilor să fie direct proporționale cu nivelul așteptărilor, este necesară exercitarea unui efort financiar considerabil, care să susțină demersurile inițiate.

Spațiul cibernetic reprezintă interacțiunea dintre oameni, tehnologie și procesele ce se petrec în cadrul acestor sisteme. Dintre aceste trei elemente, acțiunile specifice puterii de tip soft sunt întreprinse împotriva componentei umane, prin utilizarea de tehnici de manipulare și dezinformare raportate la particularitățile grupurilor vizate.

De aceea, așa cum noile conflicte specifice o demonstrează, aplicarea solitară a elementelor specifice puterii *hard* nu garantează obținerea succesului și atingerea obiectivelor, fiind necesară aplicarea cu mult tact, responsabilitate și cunoștință a instrumentelor puterii de tip *soft*.

Îmbinarea celor două forme de putere într-o concepție unitară, complexă și inteligentă poate genera efecte deosebite, care să conducă la obținerea succesului cu utilizarea minimă a violenței și reducerea pierderilor de resurse financiare, umane și materiale. Un exemplu în acest sens, care a surprins întreaga lume, de la oamenii obișnuiți și până la cei mai elevați analiști politico-militari, este reprezentat de anexarea Peninsulei Crimeea de către Federația Rusă, începând cu anul 2014. Această manevră este o paradigmă a modului în care, prin aplicarea în mod inteligent și combinat a instrumentelor specifice puterii de tip *soft* (cu o perioadă de timp suficient de mare înainte de debutul acțiunilor în plan fizic) și *hard*, se poate ajunge la obținerea unor succese geostrategice extrem de importante.

IMPORTANȚA UTILIZĂRII SPAȚIULUI CIBERNETIC CA INSTRUMENT DE AMPLIFICARE A PUTERII DE TIP SOFT ȘI HARD

Spațiul cibernetic reprezintă mediul „creat prin interconectarea a milioane de computere de către o rețea globală precum internetul; realizat ca o construcție stratificată, în care elementele fizice permit un cadru logic de interconectare; care permite prelucrarea, manipularea, exploatarea, augmentarea informațiilor și interacțiunea dintre oameni și informație; activat prin intermediere și organizare insitutațională; caracterizat de descentralizare și interacțiune între actori, circumscripții și interese.” (Choucri, 2013, p. 4). În acest sens, spațiul cibernetic reprezintă interacțiunea dintre oameni, tehnologie și procesele ce se petrec în cadrul acestor sisteme. Dintre aceste trei elemente, acțiunile specifice puterii de tip *soft* sunt întreprinse împotriva componentei umane, prin utilizarea de tehnici de manipulare și dezinformare raportate la particularitățile grupurilor vizate.

Manipularea maselor reprezintă un deziderat al diferiților actori de pe scena geopolitică mondială, ce poate fi îndeplinit prin utilizarea instrumentelor specifice spațiului cibernetic, în general, respectiv a social media, în particular. Specificitatea mediului cibernetic de a permite prelucrarea și manipularea informației, coroborată cu intenția

actorilor de a dezinforma sau manipula masele, poate conduce la o îmbinare a acestor elemente, în funcție de scopul urmărit.

Societatea contemporană este caracterizată de utilizarea excesivă a tehnologiilor ce permit conectarea cu alte persoane prin intermediul social media. Acest aspect conduce, indubitabil, la o conexiune excesivă a persoanei cu mediul virtual care, câteodată, poate fi alterat de alte persoane prin plasarea de știri false, pe de o parte, sau de elemente hiperbolizate, ce pot conduce fie la manipulare, fie la dezinformare (între care există o strânsă conexiune), pe de altă parte.

Acțiunile samavolnice efectuate în spațiul cibernetic reprezintă motorul „agregatului” ce susține puterea de tip *soft*. Un astfel de exemplu îl reprezintă acțiunile desfășurate de conducerea statelor în care sentimentul comunist reprezintă axa principală de dezvoltare a societății. În decursul ultimelor decenii, aceste conduceri au înregistrat, din punct de vedere al modului de gândire și de subjugare a populației, două etape evolutive. În prima etapă, caracterizată de o puternică influență a dorinței de a dispune de elemente specifice puterii de tip *hard*, populația fie nu avea acces la informație deloc, fie conținutul informațional era atât de puternic filtrat și cenzurat, încât conducerea statului deținea un control total asupra propriei populații. Cu timpul, explozia evolutivă a tehnologiei a generat un aflux continuu de sisteme de comunicații performante, precum și apariția de noi tipuri de platforme de socializare prin intermediul cărora putea fi transmis un conținut informațional bogat și variat. Cea de-a doua etapă evolutivă este reprezentată de sesizarea potențialului de manipulare a populației, atât proprii, cât și a adversarului convențional, prin intermediul platformelor de socializare și a social media. În acest mod, conducerea acestor state a reușit să obțină un nivel ridicat de putere de tip *soft*, pe care l-au coroborat cu instrumentele specifice puterii de tip *hard* utilizate până atunci.

Mai mult decât atât, spațiul cibernetic deține o serie de particularități ce determină augmentarea importanței utilizării sale ca mediu de implementare a conceptului de *soft power*. În scopul de a influența masele, cyberspațiul este utilizat ca un vector de perpetuare în cadrul căruia sunt efectuate, prin intermediul diferitelor tehnologii, acțiuni ce pot reverbera și determina diferite efecte în alte medii operaționale, pe de o parte, dar care au capacitatea de a modela percepției, de a modela senzații și de a contura convingeri, pe de altă parte. Interconectivitatea

Societatea contemporană este caracterizată de utilizarea excesivă a tehnologiilor ce permit conectarea cu alte persoane prin intermediul social media. Acest aspect conduce, indubitabil, la o conexiune excesivă a persoanei cu mediul virtual care, câteodată, poate fi alterat de alte persoane prin plasarea de știri false, pe de o parte, sau de elemente hiperbolizate, ce pot conduce fie la manipulare, fie la dezinformare (între care există o strânsă conexiune), pe de altă parte.

Atunci când spațiul cibernetic este privit ca mediul de confruntare între diferiți actori statali, non-statali sau supra-statali, acesta reprezintă un instrument specific puterii de tip hard. Caracterizat de o evoluție concomitentă a infrastructurii fizice și logice, cu amenințările, riscurile și vulnerabilitățile la adresa acestuia, spațiul cibernetic a devenit ambianța operațională guvernată de oameni, în cadrul căreia interacțiunile dintre aceștia generează diferite conflicte care pot conduce la atacuri cibernetice, spionaj, sabotare, subversiune etc.

ce caracterizează dispozitivele ce uzitează această rețea globală reprezintă o particularitate extrem de importantă, prin prisma faptului că un anumit tip de conținut informațional este creat/modificat în cadrul spațiului cibernetic și, apoi, furnizat unui număr variat de utilizatori. Totodată, o altă particularitate a spațiului cibernetic este stratificarea acestuia. La baza acestuia se află ființele umane, care întemeiază atât cadrul tehnologic, cât și miezul informațional, reprezentând, totodată, și beneficiarii acestei resurse. Al doilea strat îl reprezintă elementele fizice, care formează cadrul existențial al spațiului cibernetic, constând atât din partea tehnologică (echipamente, dispozitive, medii de transmisie – cabluri, fibră optică etc.), cât și din cea logică (șirurile de biți sub forma cărora este stocată informația). Al treilea strat este reprezentat de conținutul informațional, aflat sub diferite forme de prelucrare și stocare (Kuehl, 2009, pp. 7-8). Ultimele două straturi constituie modalitatea de inserare în conținutul informațional a unor fragmente a căror destinație o reprezintă manipularea/dezinformarea celor ce formează baza piramidei cibernetice. Prin utilizarea inteligentă, continuă și direct proporțională cu nivelul de reziliență a grupurilor țintă a acestor instrumente de persuasiune, îndreptată spre îndeplinirea unor obiective bine stabilite, este asigurat un nivel ridicat de îndeplinire a credințelor și dorințelor actorilor cibernetici asupra grupurilor vizate.

Pe de altă parte, atunci când spațiul cibernetic este privit ca mediul de confruntare între diferiți actori statali, non-statali sau supra-statali, acesta reprezintă un instrument specific puterii de tip *hard*. Caracterizat de o evoluție concomitentă a infrastructurii fizice și logice, cu amenințările, riscurile și vulnerabilitățile la adresa acestuia, spațiul cibernetic a devenit ambianța operațională guvernată de oameni, în cadrul căreia interacțiunile dintre aceștia generează diferite conflicte care pot conduce, în funcție de obiectivele urmărite, la atacuri cibernetice, spionaj, sabotare, subversiune etc. Prin intermediul exploatării vulnerabilităților existente atât la nivelul fizic, cât și la cel logic, componenta umană generează și implementează aspecte specifice puterii de tip *hard*, acestea cuprinzând atât partea umană (atacurile din interior, de tip insider, erorile umane, ingineria socială), partea de *hardware* (acțiuni îndreptate împotriva circuitelor electronice, implementarea de viruși care să conducă la supraîncălzirea,

respectiv defectarea echipamentelor), precum și pe cea de *software* (virusi, viermi, scripturi de exploatare etc.).

De cele mai multe ori, aceste acțiuni fac parte dintr-o concepție integrată, complexă și variată, care poate lua forma războiului cibernetic. Realitatea cotidiană demonstrează faptul că acțiunile din cyberspațiu executate de un stat împotriva altor state nu mai sunt o noutate, zilnic având loc numeroase astfel de atacuri, în principal ca urmare a faptului că distanța fizică dintre acestea, ce necesita ore/zile de deplasare și care determina posibilitatea de sesizare timpurie a atacului, se micșorează până la nivel de secunde, în majoritatea cazurilor fiind aproape imposibilă/foarte grea identificarea unui atac în desfășurare, blocarea acestuia și inițierea unui răspuns adecvat. Acest aspect poate fi observat și prin prisma faptului că statele, ca principali actori pe scena cibernetică, investesc o gamă largă de resurse (financiare, umane, temporale) în scopul asigurării unui nivel de protecție suficient, raportat la amenințările cibernetică actuale, precum și al creării unei game largi de opțiuni ofensive, atât în scop de descurajare, cât și în scopul adoptării de contramăsuri în cazul unor atacuri cibernetică iminente. În acest sens, „după ani în apărare, guvernele își creează propriile capacități ofensive de a ataca ... Toate acestea fac parte dintr-o cursă a înarmării secrete, ascunse, în cadrul căreia țările cheltuiesc miliarde de dolari pentru a crea noi armate și stocuri de arme digitale”. (Ranger, 2014, p. 11). Exemplele din ultima decadă, de utilizare a acțiunilor cibernetică în scopul îndeplinirii anumitor obiective militare sau politico-militare, constituie motivul pentru care este destul de concludent faptul că umanitatea se află în fața unei noi revoluții tehnologice în centrul căreia se află spațiul cibernetic, care va furniza suficiente resurse pentru a contura modul de desfășurare a viitoarelor conflicte, pe de o parte, respectiv pentru a furniza diferiților actori cibernetică un nivel de putere de tip *hard*, *soft* sau *smart* raportat la investițiile acestora, pe de altă parte.

Umanitatea se află în fața unei noi revoluții tehnologice în centrul căreia se află spațiul cibernetic, care va furniza suficiente resurse pentru a contura modul de desfășurare a viitoarelor conflicte, pe de o parte, respectiv pentru a furniza diferiților actori cibernetică un nivel de putere de tip hard, soft sau smart raportat la investițiile acestora, pe de altă parte.

RELAȚIA DINTRE SPAȚIUL CIBERNETIC ȘI PUTEREA DE TIP SMART – STUDIU DE CAZ –

Nevoia de tranziție de la formele anacronice de putere la puterea „*inteligentă*”, respectiv de aplicare a acesteia în domeniile de activitate actuale ce determină diferite efecte în sfera relațiilor internaționale reprezintă un deziderat ce converge cu dorința diferiților actori de nivel micro sau macro de a deține un rol important pe scena mondială.

Elementele specifice puterii de tip soft se interconectează cu cele de tip hard într-o concepție unitară, capabilă de a asigura un nivel ridicat de control asupra populației. Din prisma instrumentelor de tip hard, se poate observa o gamă largă de acțiuni ce sunt îndreptate împotriva populației, acțiuni ce vizează un spectru variat de domenii de activitate: economic, politic, tehnologic etc.

De pildă, Republica Populară Chineză deține, la momentul actual, unele dintre pârghiile cel mai bine dezvoltate pentru utilizarea în comun a instrumentelor *hard* și *soft* în vederea realizării unui control integrat asupra conținutului informațional la care populația are acces (*figura nr. 1*).

După cum se poate observa în *figura nr. 1*, elementele specifice puterii de tip *soft* se interconectează cu cele de tip *hard* într-o concepție unitară, capabilă de a asigura un nivel ridicat de control asupra populației. Din prisma instrumentelor de tip *hard*, se poate observa o gamă largă de acțiuni ce sunt îndreptate împotriva populației, acțiuni ce vizează un spectru variat de domenii de activitate: economic, politic, tehnologic etc. Adiacent, un control direct asupra populației poate fi determinat și prin utilizarea instrumentelor *soft*, prin conturarea unor modele pe plan educațional și cultural, care să conducă la exercitarea unui control permanent, subconștient și indirect asupra grupurilor vizate. Acest control indirect, ca formă a puterii de tip *soft*, poate genera, la nivel cognitiv, modificări de lungă durată, de natură să contureze un profil psihologic care să aibă la bază anumite ideologii cadru și norme stabilite în conformitate cu viziunea actorilor ce utilizează instrumentele specifice acestui tip de putere, profil care să se concretizeze în realitatea cotidiană prin acțiuni de autocenzurare atât individuală, cât și asupra informațiilor ce nu sunt controlate în mod direct de către autoritățile abilitate. Concomitent, un nivel de autocenzură, care să asigure un grad de receptivitate acută, poate să genereze un control direct asupra persoanelor din jurul individului țintă al controlului indirect din faza incipientă, generând un efect de tip cascadă, caracteristic puterii de tip *soft*.

Ca o consecință a faptului că spațiul cibernetic este rezultatul unor etape evolutive în domeniul tehnologic, principalele modalități prin care conducerea de la Beijing utilizează cenzura ca primă unealtă de control specifică puterii de tip *hard* constau în *Marele Firewall* – un protocol ce împiedică accesul populației la site-uri străine, *Scutul de Aur* – un sistem utilizat în scopul supravegherii modului în care populația utilizează spațiul cibernetic și conținutul accesat/postat, respectiv Sistemul de blocare a cuvintelor-cheie, utilizat în scopul blocării conținutului informațional, în cadrul căruia se regăsesc anumite cuvinte-cheie anterior selectate de către administratorii sistemului, atât la nivel de rețea, cât și la nivel de aplicație (Mongillo, 2016, pp. 162-163).

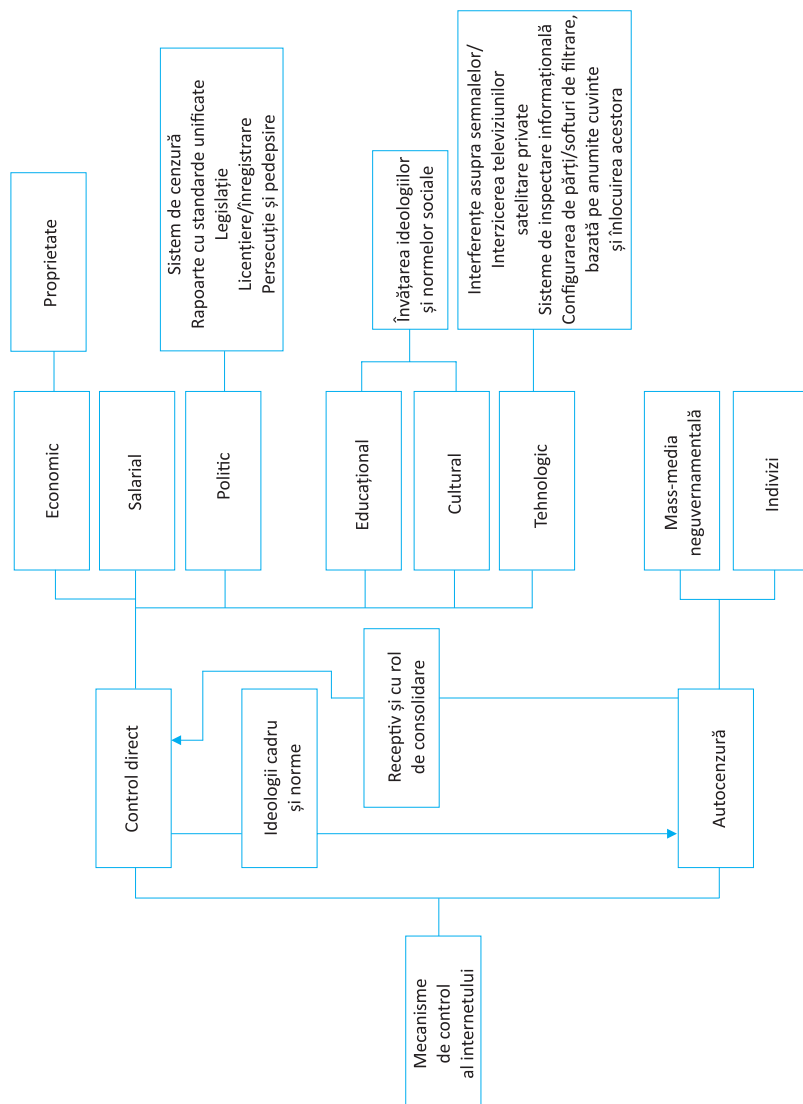

Figura nr. 1. Mecanismele de control al internetului, în China (Dong, 2012, p. 408)

Se observă tendința autorităților chineze de a-și asigura un nivel de control cât mai ridicat asupra propriei populații, probabil în scopul de a garanta o reziliență la nivel înalt a poporului chinez în fața oricăror presupuse ingerințe externe în activitățile interne ale statului. Acest control reprezintă o îmbinare inteligentă de acțiuni punitive și recompensatorii, specifice atât puterii de tip hard, cât și celei de tip soft, care, utilizate împreună, într-o formă cât mai raportată la particularitățile situației mundane actuale, generează ceea ce se numește „putere smart”.

Mai mult decât atât, administrația de la Beijing a anunțat, în anul 2014, implementarea unui sistem de evaluare a populației pe baza căruia fiecare persoană este apreciată în funcție de comportamentul zilnic al acesteia și, în raport cu scorul avut la un moment dat, are parte de diferite recompense sau facilități, pe de o parte, sau este pedepsită/i se retrage din drepturi, în cazul unui scor mai redus, pe de altă parte. Un scor redus conduce la imposibilitatea anumitor indivizi de a accede la diferite niveluri organizaționale, de a împrumuta diferite sume de bani de la bancă sau de a cumpăra bilete de tren/avion la clasa bussines. Totodată, un scor redus al părinților poate conduce la interzicerea înscrierii copiilor la anumite școli (Kshetri, 2020, p. 17).

Se observă, astfel, tendința autorităților chineze de a-și asigura un nivel de control cât mai ridicat asupra propriei populații, probabil în scopul de a garanta o reziliență la nivel înalt a poporului chinez în fața oricăror presupuse ingerințe externe în activitățile interne ale statului. Acest control reprezintă o îmbinare inteligentă de acțiuni punitive și recompensatorii, specifice atât puterii de tip *hard* (într-un procent mai ridicat), cât și celei de tip *soft*, care, utilizate împreună, într-o formă cât mai raportată la particularitățile situației mundane actuale, generează ceea ce se numește *putere smart*.

De remarcat este faptul că, și în acest caz, unul dintre vectorii de propagare a formelor de putere asupra diferitelor grupuri țintă îl reprezintă spațiul cibernetic. În cazul prezentat anterior, al cincilea mediu operațional se regăsește sub forma a trei valențe:

- canal de diseminare a acțiunilor specifice *soft power* – prin intermediul platformelor de socializare, al canalelor de știri online, al instrumentelor de mesagerie instantă, prin care sunt distribuite mesaje cu conținut subliminal, care, la nivel de subconștient, pot provoca schimbări pe plan senzorial, perceptiv sau cognitiv;
- canal de distribuire a acțiunilor specifice *hard power* – prin angajarea unui complex de resurse virtuale în scopul restricționării accesului utilizatorilor la unele facilități;
- platformă de analiză a comportamentului utilizatorilor în spațiul cibernetic și cel real, în scopul furnizării de date complexe, complete și fidele caracterului indivizilor, în funcție de care sunt aplicate instrumentele punitive sau recompensatorii, atât în mediul virtual, cât și în cel real.

Dorința administrației de la Beijing de a deține un nivel de putere cât mai ridicat nu se rezumă la acțiunile întreprinse în plan intern, umbrela strategică a cyberspațiului acoperind arii vaste de activitate din diferite zone ale lumii. Această dorință este ancorată, pe de o parte, de ambiția Chinei de a deveni o superputere în diferite domenii precum cel militar, economic și politic, și de a transforma organizațiile chineze în actori cel puțin la fel de importanți pe plan internațional precum cei din Statele Unite. Pe de altă parte, acțiunile desfășurate în mediul cibernetic sunt puternic ancorate și în dorința națională a poporului chinez de revigorare a nației chineze după situația stagnantă specifică secolului trecut. Totodată, aspirația Chinei de obținere a supremației în spațiul cibernetic este înrădăcinată și de dorința macro de a-și asigura un loc stabil la masa decidenților internaționali din postura de legiferator. Nu în ultimul rând, deținerea frâielor narative de către un singur partid, în scopul asigurării menținerii ordinii sociale interne și a continuității regimului de conducere, condiționează modul în care acțiunile sunt întreprinse pe plan domestic, precum și maniera de implicare în inițiativele globale ce gravitează în jurul cyberspațiului (Bozhkov, 2020, pp. 1-3).

CONCLUZII

În perioada actuală, spațiul cibernetic reprezintă o realitate augmentată de dorința impetuoasă a indivizilor de ancorare în spațiul virtual, caracterizat de o lipsă a frontierelor și, implicit, de o limitare a constrângerilor (cel puțin legale) specifice realității fizice. Particularitățile derivate din modul de constituire a spațiului cibernetic, care conduc la furnizarea de identități cibernetic diferite de cele reale, facilitează apariția unor centre de putere care, în anumite situații, pot converge către executarea unor serii de acțiuni cibernetic cu potențiale efecte dăunătoare pe plan politic, militar, economic, social, tehnologic etc. Diferit de celelalte medii operaționale, spațiul de confruntare virtual reprezintă locul în care actori slab înzestrați în spațiul real capătă forme de putere excepționale în mediul cibernetic care, în context geopolitic, au capacitatea de a surprinde pe plan strategic și de a răsturna situația unui potențial conflict în mod direct proporțional cu efortul depus de inițiatorii acțiunilor în favoarea acestora.

Aceste forme de putere, în ansamblu, nu reprezintă decât supremația temporară a unui actor, condiționată de implicare financiară, tehnologică

Spațiul cibernetic reprezintă o realitate augmentată de dorința impetuoasă a indivizilor de ancorare în spațiul virtual, caracterizat de o lipsă a frontierelor și, implicit, de o limitare a constrângerilor (cel puțin legale) specifice realității fizice.

Implementarea și dezvoltarea continuă a celui de-al cincilea mediu operațional, reprezentat de mediul cibernetic, favorizează apariția unor noi centre de putere ale căror obiective se pot intercala pe diferite domenii de interes și pot conduce la noi situații conflictuale, atât în mediul real, cât și în cel virtual.

și la nivel de experți, în cadrul unui anumit domeniu de interes. Puterea de tip *hard* constituie un deziderat încă din cele mai vechi timpuri, fiind deseori confundată cu conceptul de putere, în sine. Pe de altă parte, axată pe componenta cognitiv-afectivă, puterea de tip *soft* este condiționată de efectuarea treptată a unor acțiuni manipulatorii, persuasive, care să genereze efecte pe termen îndelungat și care să faciliteze obținerea rezultatului scontat. Analizate separat, cele două forme de putere pot conduce la o hegemonie parțială și temporară în anumite domenii, generând efecte variate, complexe și persistente. Cu toate acestea, diferitele situații conflictuale specifice secolului actual au demonstrat că aplicarea singulară a instrumentelor specifice acestor două tipuri de putere nu a condus, în totalitate, spre îndeplinirea obiectivelor propuse, implicând un număr ridicat de resurse variate.

Pe de altă parte, realitatea ultimului deceniu a transpus obiectiv în manualele de geopolitică și geostrategie faptul că utilizarea în comun a instrumentelor specifice puterii de tip *soft* și *hard*, pe anumite momente temporale specifice situației conflictuale generate de diverse obiective politice, economice, teritoriale etc., a garantat, în proporții covârșitoare, obținerea succesului. Această utilizare în comun a elementelor specifice celor două tipuri de putere poartă denumirea de *putere smart*. Și în cadrul acestei forme de putere, ca și în cadrul formelor de putere componente, spațiul cibernetic deține un rol covârșitor, având diverse funcții ce facilitează consolidarea nivelului de putere la un anumit moment și generând efecte diverse, al căror rezultat final să fie concretizat, în cazul unei situații conflictuale, în sporirea șanselor de asigurare a succesului.

Concluzionând, prima parte a secolului curent este caracterizat de o nevoie tot mai mare de identificare a posibilităților de asigurare a unui nivel de putere inteligentă care să propulseze interesele naționale în sfera acțiunilor aflate sub auspiciile succesului. În prezent, implementarea și dezvoltarea continuă a celui de-al cincilea mediu operațional, reprezentat de mediul cibernetic, favorizează apariția unor noi centre de putere ale căror obiective se pot intercala pe diferite domenii de interes și pot conduce la noi situații conflictuale, atât în mediul real, cât și în cel virtual. Nu în ultimul rând, mediul cibernetic reprezintă vectorul modern de proiectare a condițiilor necesar a fi îndeplinite în scopul obținerii unui nivel de putere inteligentă, raportat la specificitatea provocărilor realității cotidiene actuale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bozhkov, N. (2020). *China's Cyber Diplomacy, A primer*, https://eucyberdirect.eu/content_research/chinas-cyber-diplomacy-a-primer/, accesat la 18 septembrie 2020.
2. Choucri, N. (2013). *Co-Evolution of Cyberspace and International Relations: New Challenges for the Social Sciences*, Montreal.
3. Dong, F. (2012). *Controlling the Internet in China: The real story: Convergence: The International Journal of research into new media technologies*, nr. 18.
4. Kshetri, N. (2020). *China's Social Credit System: Data, Algorithms and Implications*: IT Professional, Greensboro.
5. Kyimet, Y., Murat, C. (2016). *Soft Power Concept and Soft Power Indexes*. Istanbul.
6. Kuehl, D. (2009). *From Cyberspace to Cyberpower: Defining the Problem: Cyberpower and National Security*, Washington: National Defense University Press.
7. Meyer, E. (2020). *The Derek Chauvin-George Floyd Case: A Case of Race or Class?*, https://www.researchgate.net/publication/342612157_The_Derek_Chauvin-George_Floyd_Case_A_Case_of_Race_or_Class, accesat la 16 septembrie 2020.
8. Nye, J. (1990). *Soft power*. Foreign Policy, nr. 80.
9. Nye, J., Armitage, R.L. (2007). *CSIS Commission on Smart Power. A smarter, more secure America*, Washington: Center for Strategic and International Studies.
10. Nye, J. (2005). *Soft power: The means to success in world politics*, Istanbul.
11. Raimzhanova, A. (2015). *Power in IR: Hard, Soft and Smart*. București: Institutul Diplomatic Român și Universitatea din București.
12. Ranger, S. (2014). *Inside the secret digital arms race: Facing the threat of a global cyberwar*, <https://www.techrepublic.com/article/inside-the-secret-digital-arms-race/>, accesat la 21 septembrie 2020.
13. Zainuddin, M.M. (2016). *Internet Freedom in Asia: Case of Internet Censorship in China*. Jurnal Studi Pemerintahan. Vol. 7. Indonezia: Yogyakarta.

